

STATUS ZAWODU RATOWNIKA MEDYCZNEGO –UWAGI DE LEGE LATA ORAZ DE LEGE FERENDA

I.UWAGI OGÓLNE

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie aspektów prawnych związanych ze statusem oraz wykonywaniem zawodu przez ratownika medycznego. W artykule zostanie również poruszona problematyka związana z zakresem medycznych czynności ratunkowych, które mogą być podejmowane samodzielnie lub pod nadzorem lekarza systemu przez ratownika medycznego.

Z uwagi na fakt, iż ratownicy medyczni stanowią sporą grupę zawodową udzielającą świadczeń zdrowotnych, w niniejszym artykule zostaną również przedstawione aspekty prawne w zakresie odpowiedzialności zawodowej tej grupy zawodowej.

II.STATUS ORAZ ZASADY WYKONYWANIA ZAWODU PRZEZ RATOWNIKA MEDYCZNEGO

Coraz więcej osób wykonuje zawód ratownika medycznego w systemie oraz poza systemem powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, jednakże obowiązujące regulacje prawne określające status zawodu oraz zakres czynności należących do kompetencji zawodowej ratownika medycznego nie są odrębnie uregulowane; znajdują się w kilku aktach normatywnych.

Podkreślić należy, iż obowiązujące regulacje w tym zakresie są również niejednoznaczne.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania¹zawód ratownika medycznego został wpisany pod pozycją 322905 jako tzw. średni personel ochrony zdrowia gdzie indziej nie sklasyfikowany, natomiast pod pozycją 223908 wpisano specjalistę ratownictwa medycznego do grupy specjalistów ochrony zdrowia (z wyjątkiem pielęgniarek i położnych) gdzie indziej niesklasyfikowanych.

¹ Dz.U z 2004r. Nr 265, poz.2644 ze zm.

Klasyfikacja została oparta na systemie takich pojęć jak zawód, specjalność, umiejętności oraz kwalifikacje zawodowe.

W załączniku do w/w rozporządzenia zawód określono jako zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki.

Natomiast specjalność jest wynikiem podziału pracy w ramach zawodu, zawiera część czynności o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją lub przedmiotem pracy), wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności, zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki.

Grupa ta obejmuje zawody wymagające posiadania wysokiego poziomu wiedzy zawodowej, umiejętności oraz doświadczenia w zakresie nauk technicznych, przyrodniczych, społecznych, humanistycznych i pokrewnych.

Należy więc stwierdzić, że w w/w rozporządzeniu dokonano jednoznacznego zróżnicowania zawodu ratownika medycznego w zależności od uzyskanego wykształcenia, co nie ma żadnego odniesienia w ustawie z dnia 6 września 2006r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, która nie różnicuje statusu zawodowego ratowników od posiadanego przez nich wykształcenia.

Ponadto zakres uprawnień ratownika medycznego jest tożsamy, niezależnie od wykształcenia posiadanego przez osobę wykonującą zawód ratownika medycznego.

Uważam, iż zrównanie przez ustawodawcę uprawnień ratownika medycznego niezależnie od posiadanego wykształcenia jest wątpliwe ze względu na różnice w zakresie kształcenia absolwentów na tym kierunku².

² Zakres programowy studiów pierwszego stopnia na kierunku ratownictwo medyczne został określony w załączniku Nr 88 w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12.07.2007r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz U z 2007 r. Nr 164, poz.1166), natomiast w przypadku kształcenia w policealnych szkołach medycznych zasady kształcenia określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 21.01.2005r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach :asystentka stomatologiczna, dietetyk, higienistka stomatologiczna, opiekunka dziecięca, ortoptystyka , protetyk sluchu, ratownik medyczny, technik dentystyczny, technik elektroniki medycznej, technik elektroradiolog, technik farmaceutyczny, technik masażysta, technik ortopeda, terapeuta zajęciowy (Dz. U Nr 26 , poz.217)

Myślę, iż uzasadnionym byłoby rozważenie przez ustawodawcę określenie jednolitego systemu kształcenia na kierunku ratownik medyczny oraz stworzenie ewentualnej możliwości uzupełnienia wykształcenia przez absolwentów szkół policealnych na kierunku ratownictwo medyczne.

Wspomnieć należałoby, iż zrównanie statusu ratowników po studiach wyższych pierwszego stopnia oraz po szkołach policealnych negatywnie oceniły również medyczne środowiska naukowe, m.in. Polskie Towarzystwo Leczenia Stanów Nagłych oraz Polskie Towarzystwo Medycyny Ratunkowej³.

Ponadto rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego⁴ sklasyfikowano zawód ratownika medycznego pod pozycją 322{6}.

Natomiast z taryfikatora kwalifikacyjnego stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 29 marca 1999r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w publicznych zakładach opieki zdrowotnej⁵ wynika, że w publicznym zakładzie opieki zdrowotnej istnieje stanowisko ratownika medycznego.

Art. 18 d ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991r. o zakładach opieki zdrowotnej⁶ definiuje również pojęcie osoby wykonującej zawód medyczny, przez którą należy rozumieć osobę, która na podstawie odrębnych przepisów uprawniona jest do udzielania świadczeń zdrowotnych, oraz osobę legitymującą się nabyciem fachowych kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny.

Wynika z tego, iż istnieją takie zawody medyczne, wykonywanie których regulują „odrębne przepisy”, oraz zawody medyczne, dla których nie ma takich odrębnych przepisów⁷.

³ Stanowisko wiceprzewodniczącego Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych w sprawie projektu ustawy o ratownictwie medycznym z dnia 5 kwietnia 2006r. oraz stanowisko Polskiego Towarzystwa Leczenia Stanów Nagłych w sprawie projektu ustawy o ratownictwie medycznym z dnia 30 marca 2006r, przypis 41 i 42 cyt. za S. Poździuch, P.Guła {w:] Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Wydawnictwo Wolters Kluwer Business, Warszawa 2008r., s.76

⁴ Dz. U z 2007r. Nr 124, poz.860 ze zm.

⁵ Dz.U z 1999r. Nr 30, poz.300 ze zm.

⁶ t.jedn.Dz.U z 2007r. Nr 14, poz.89 ze zm.

⁷ M.Dercz, T.Rek; Ustawa o zakładach opieki zdrowotnej. Komentarz. Wydawnictwo Wolters Kluwer 2007, s.39

Do grupy zawodów medycznych, których status zawodowy regulują odrębne przepisy należy zaliczyć lekarzy (w tym lekarzy dentystów), pielęgniarki, położne, farmaceutów, diagnostów laboratoryjnych oraz felczerów. Tylko ta grupa zawodowa ma również „prawo wykonywania zawodu”, które jest wymagane celem podjęcia pracy zawodowej.

Poza zakresem regulacji znalazły się więc pozostałe zawody medyczne⁸.

Pojęcie osoby wykonującej zawód medyczny należy rozumieć szeroko, na co trafnie wskazuje A.Kolasa stwierdzając, iż: „pojęcie "osoba wykonująca zawód medyczny" obejmuje zarówno zawody, których status jest określony ustawowo (np. ustawą o zawodzie lekarza, o zawodzie pielęgniarki i położnej), jak i zawody, które na gruncie obowiązującego prawa nie znajdują takiego uregulowania. Pojęcie "wykonywanie zawodu medycznego" odnosi się do osób, które fachowo, stale i w celach zarobkowych zajmują się wykonywaniem zajęcia mającego związek z medycyną i które mają odpowiednie kwalifikacje”⁹.

Tak więc pomimo, iż zawód ratownika medycznego nie został odrębnie ustawowo uregulowany, należy go jednak zaliczyć do zawodów medycznych.

Zauważyć należy obowiązujący dualizm w zakresie możliwości uzyskiwania kwalifikacji zawodowych uprawniających do wykonywania zawodu ratownika medycznego określony w art. 10 pkt.4 ustawy z dnia 8 września 2006r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym¹⁰ z którego wynika, iż zawód ratownika medycznego może wykonywać osoba, która ukończyła studia wyższe na kierunku (specjalności) ratownictwo medyczne lub ukończyła publiczną szkołę policealną lub niepubliczną szkołę policealną o uprawnieniach szkoły publicznej i posiada dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego "ratownik medyczny". Zawód ratownika medycznego mogą również wykonywać osoby, które uzyskały dyplom wydany w innym państwie niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, Konfederacja Szwajcarska albo państwo będące stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (np. Norwegia, Islandia), jeżeli dyplom ten jest uznawany w RP na mocy umowy międzynarodowej zawartej przez Polskę i dane państwo¹¹.

⁸ Nieuregulowany status mają zawody asystentki dentystycznej, dietetyka, fizjoterapeuty, higienistki dentystycznej, logopedy, masażysty, opiekuna medycznego, ortoptystki, protetyka słuchu, psychoterapeuty, ratownika medycznego, technika dentystycznego, technika elektroradiologa, technika farmaceutycznego, technika ortopedy oraz terapeuty zajęciowego.

⁹ A.Kolasa; Zdaniem Państwowej Inspekcji Pracy, Praca i Zabezpieczenie Społeczne, 2000, nr 7-8, s. 54

¹⁰ Dz.U z 2006r. Nr 191, poz.1410 ze zm.

¹¹ S. Poździoch, P.Guła {w:] Ustawa o Państwowym, op.cit.,s.72

Na podstawie Dyrektywy Unii Europejskiej nr 48 z dnia 21 grudnia 1988r. w sprawie ogólnego systemu uznawania dyplomów ukończenia studiów wyższych, przyznawanych po ukończeniu kształcenia i szkolenia zawodowego trwających co najmniej trzy lata¹², dokonano wprowadzenia uniwersalnego systemu, który pozwolił na wzajemne uznawanie dyplomów wyższych studiów licencjackich.

Dodatkowo przesłankami warunkującymi wykonywanie zawodu przez ratownika medycznego jest posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych, w świetle przepisów kodeksu cywilnego, posiadanie stanu zdrowia pozwalającego na wykonywanie tego zawodu oraz wykazywanie się znajomością języka polskiego w stopniu wystarczającym do wykonywania tego zawodu.

Należy stwierdzić zasadność w/w przesłanek warunkujących wykonywanie zawodu przez ratownika medycznego, które są tożsame, jak w przypadku innych zawodów medycznych.

Podkreślić należy, że w szczególności w sytuacji wykonywania świadczeń w różnych warunkach oraz okolicznościach, uzasadnione jest posiadanie dobrego stanu fizycznego oraz psychicznego przez ratownika medycznego.

W art. 11 ust.1 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym określono, jak należy rozumieć wykonywanie zawodu przez ratownika medycznego. Wykonywanie zawodu ratownika medycznego należy rozumieć jako wykonywanie medycznych czynności ratunkowych w formie umowy cywilnoprawnej lub umowy o pracę przez osobę będącą ratownikiem medycznym¹³.

Za zakres czynności, które określają wykonywanie zawodu przez ratownika medycznego uznano:

- zabezpieczenie osób znajdujących się w miejscu zdarzenia oraz podejmowaniu działań zapobiegających zwiększeniu liczby ofiar i degradacji środowiska;
- dokonywanie oceny stanu zdrowia osób w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego i podejmowaniu medycznych czynności ratunkowych;
- transportowanie osób w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego;
- komunikowanie się z osobą w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego i udzielaniu jej wsparcia psychicznego w sytuacji powodującej stan nagłego zagrożenia zdrowotnego;

¹² Dz.Urz. WE L 019 z 24.01.1989. Uzupełnienie dyrektywy nr 48 z dnia 21 grudnia 1988r. stanowi dyrektywa Rady nr 92/51/EEG z dnia 18 czerwca 1992 r. w sprawie drugiego ogólnego systemu uznania kształcenia i doskonalenia zawodowego, jako uzupełnienia dyrektywy 89/48/EEG (Dz.Urz. WE L 209 z 24.07.1992)

¹³ . Poździoch, P.Guła {w:] Ustawa o Państwowym, op.cit., s. 79

-organizowanie i prowadzenie zajęć z zakresu pierwszej pomocy, kwalifikowanej pierwszej pomocy oraz medycznych czynności ratunkowych.

III. ZAKRES MEDYCZNYCH CZYNNOŚCI RATUNKOWYCH, KTÓRE MOGĄ BYĆ PODEJMOWANE SAMODZIELNIE LUB POD NADZOREM LEKARZA SYSTEMU PRZEZ RATOWNIKA MEDYCZNEGO

Na podstawie art. 11 ust.2 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym Minister Zdrowia w rozporządzeniu z dnia 29 grudnia 2006r. w sprawie szczegółowego zakresu medycznych czynności ratunkowych, które mogą być podejmowane przez ratownika medycznego¹⁴ określił wykaz czynności, które mogą być podejmowane samodzielnie przez ratownika medycznego lub też pod nadzorem lekarza systemu.

Rozporządzenie określa również wykaz leków, do których podania uprawniony jest ratownik medyczny.

Podział czynności na podejmowane samodzielnie lub też pod nadzorem lekarza systemu nastąpił w oparciu o zakres wiedzy i umiejętności w ramach kształcenia ratownika medycznego.

Na szczególną uwagę w przypadku czynności, które może samodzielnie wykonywać ratownik medyczny zaliczyć należy procedurę oceny stanu pacjenta w celu ustalenia postępowania i decyzji o podjęciu lub odstąpieniu od medycznych czynności ratunkowych.

Decyzja o odstąpieniu od wykonania medycznych czynności ratunkowych w warunkach pozaszpitalnych, w szczególności jeśli chodzi o odstąpienie od resuscytacji krążeniowo – oddechowej, stanowi złożony problem medyczny, prawny i etyczny¹⁵.

Myślę, że niezbędne byłoby rozważenie nadzoru lekarza systemu w sytuacji podejmowania przez ratownika medycznego decyzji odstąpienia od medycznych czynności ratunkowych w warunkach pozaszpitalnych.

Podkreślić należy, iż obowiązujące rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 3 sierpnia 1961 r. w sprawie stwierdzenia zgonu i jego przyczyny¹⁶ nie określa uprawnień ratownika medycznego do stwierdzania i wystawiania aktów zgonu w warunkach pozaszpitalnych. Ponadto treść w/w rozporządzenia uległa znacznej dezaktualizacji w

¹⁴ Dz.U z 2007r. Nr 4, poz.33 ze zm, określane dalej w skrócie jako rozporządzenie w sprawie medycznych czynności ratunkowych

¹⁵ S. Poździoch, P.Guła {w:] Ustawa o Państwowym, op.cit., s. 88

¹⁶ Dz. U. z 1961r. Nr 39, poz. 202

szczegółności ze względu na niedostosowanie zapisów w zakresie podmiotów uprawnionych do wystawiania aktów zgonu, osobą uprawnioną do wystawiania aktów zgonu jest lekarz, a w sytuacji jego nieobecności felczer lub położna wiejska.

Obowiązujący w tym zakresie stan prawny stwarza w szczególności problemy w sytuacji, gdy w składzie podstawowego zespołu ratownictwa medycznego znajdują się wyłącznie ratownicy medyczni.

Dokonując rozważań w zakresie medycznych czynności ratunkowych, które może podejmować ratownik medyczny samodzielnie lub pod nadzorem lekarza systemu należy zwrócić uwagę na definicję medycznych czynności ratunkowych określoną w art. 3 pkt. 4 ustawy z dnia 8 września 2006r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Za medyczne czynności ratunkowe należy rozumieć: świadczenia opieki zdrowotnej w rozumieniu przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, udzielane przez jednostkę systemu (.....) w warunkach pozaszpitalnych, w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego¹⁷.

Do jednostek systemu ratownictwa medycznego zalicza się szpitalne oddziały ratunkowe, jak też zespoły ratownictwa medycznego (w tym lotnicze zespoły ratownictwa medycznego). Z literalnego brzmienia definicji medycznych czynności ratunkowych wynika więc, że w szpitalnym oddziale ratunkowym nie powinno się wykonywać medycznych czynności ratunkowych.

Odmienne zapisy w tej kwestii wynikają z art. 3 pkt. 8 i 33 ust.1 ustawy z dnia 8 września 2006r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym z których brzmienia jednoznacznie wynika, iż wobec pacjenta znajdującego się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, przebywającego w szpitalnym oddziale ratunkowym należy podjąć natychmiastowe medyczne czynności ratunkowe.

Nie powinno być więc wątpliwości związanych z zatrudnieniem ratowników medycznych w szpitalnych oddziałach ratunkowych, ponieważ z § 14 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 15 marca 2007r. w sprawie szpitalnego oddziału ratunkowego¹⁸ wynika, iż ratownik medyczny jest zaliczany do minimalnych zasobów kadrowych w szpitalnych oddziałach ratunkowych.

Podkreślić jednak, iż obowiązująca definicja medycznych czynności ratunkowych powinna jednak zostać doprecyzowana przez ustawodawcę.

¹⁷ Dz.U.z 2006r. Nr 191, poz.1410 ze zm.

¹⁸ Dz.U z 2007r. Nr 55, poz.365

Należałoby również zwrócić uwagę na załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie medycznych czynności ratunkowych, określający wykaz medycznych czynności ratunkowych, które mogą być podejmowane przez ratownika medycznego pod nadzorem lekarza systemu.

Należy zaznaczyć, że ta grupa czynności ratunkowych obejmuje w większości procedury, które z reguły nie są podejmowane w warunkach pozaszpitalnych, ale są wykonywane przede wszystkim w warunkach szpitalnych, np. w obrębie szpitalnego oddziału ratunkowego¹⁹. Należy zauważyć, że ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym nie określa sposobu oraz formy nadzoru lekarza systemu nad zakresem wykonywanych czynności przez ratownika medycznego.

Ze względów dowodowych zlecenie przez lekarza i jego nadzór nad przeprowadzeniem powyższych czynności ratunkowych winny posiadać pisemne potwierdzenie w dokumentacji medycznej²⁰.

Odrębnym nieuregulowanym problemem przez ustawodawcę w zakresie uprawnień ratownika medycznego jest udzielanie świadczeń w zakresie pomocy doraźnej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego²¹ określa, iż jedną z form pomocy doraźnej jest opieka nad osobami z zaburzeniami psychicznymi. Należy stwierdzić, iż zarówno ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym, jak też ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, nie zawierają żadnych regulacji w zakresie pomocy doraźnej świadczonej osobom z zaburzeniami psychicznymi przez ratownika medycznego.

Ponadto z treści art. 21 ust.3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego wynika, że osoba skierowana do szpitala, w stosunku do której zastosowano przymus bezpośredni, jest transportowana do szpitala psychiatrycznego w obecności lekarza lub pielęgniarki. Podobnie wyglądają uprawnienia ratownika medycznego w przypadku jego udziału w procedurze zabezpieczenia medycznego doprowadzenia przez policję osoby psychicznie chorej w przypadku jej niestawiennictwa na badanie psychiatryczne.

Obowiązujący w tym zakresie stan prawny powoduje niemożność wykonania czynności w stosunku do osób z zaburzeniami psychicznymi w sytuacji, gdy w skład zespołu podstawowego wchodzi wyłącznie ratownicy medyczni.

¹⁹ S. Poździej, P.Guła {w:] Ustawa o Państwowym, op.cit., s. 87

²⁰ Tamże, s. 87

²¹ Dz.U. z 1994 r. Nr 111, poz. 535 ze zm.

Dlatego też na stronach Ministerstwa Zdrowia w dniu 9 kwietnia 2010r. opublikowano projekt zmiany ustawy o ochronie zdrowia psychicznego²², który zakłada dostosowanie zapisów w /w ustawy do regulacji w zakresie ratownictwa medycznego.

W projekcie ustawy dopuszczono możliwość stosowania środków przymusu bezpośredniego przez ratowników medycznych. Ponadto w art.18 ust.7 projektu w/w ustawy określono, iż przymus bezpośredni stosuje się nie dłużej, niż przez czas niezbędny do uzyskania pomocy lekarskiej, a w przypadku gdy jej uzyskanie jest utrudnione, na czas niezbędny do przewiezienia osoby do zakładu psychiatrycznej opieki zdrowotnej lub szpitala wskazanego przez dyspozytora medycznego.

Postulowane zmiany przez ustawodawcę należy uznać za słuszne i zaaprobować w pełnym zakresie.

IV.ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZAWODOWA RATOWNIKA MEDYCZNEGO

Odpowiedzialność zawodową ratowników medycznych reguluje ustawa z dnia 18 lipca 1950r. o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia²³.

Ponadto rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 30 lipca 1952r. w sprawie rozciągnięcia przepisów o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia na niektóre kategorie tych pracowników²⁴ rozciągnięto przepisy o odpowiedzialności tzw. fachowych pracowników służby zdrowia (czyli wspólnie osób wykonujących zawody medyczne) na laborantów dentystycznych, laborantów medycznych, przyuczonych laborantów medycznych, dietetyczki, przyuczone dietetyczki, masażyistów (masażyistki), przyuczonych masażyistów oraz kontrolerów sanitarnych.

Dokonując rozważań w zakresie odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych zwrócić należy uwagę, iż w obowiązującej ustawie z dnia 18 lipca 1950r. o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia użyto określenia „fachowego pracownika służby zdrowia”, co jest przede wszystkim związane z faktem, iż regulacji w zakresie wykonywania zawodu ratownika medycznego dokonano po raz pierwszy ustawą z dnia 25 lipca 2001 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym²⁵.

²² projekt zmiany ustawy znajduje się na stronach Ministerstwa Zdrowia: www.mz.gov.pl

²³ Dz. U z 1950r. Nr 36 , poz. 332 ze zm.

²⁴ Dz. U z 1952r. Nr 37, poz. 260

²⁵ Dz.U z 2001r. Nr 113, poz.1207 ze zm.

Skoro zawód ratownika medycznego jest uznawany za zawód medyczny, zakres jego odpowiedzialności zawodowej reguluje ustawa z dnia 18 lipca 1950r. o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia.

Zgodnie z art. 3 ust.1 w/w ustawy podstawę odpowiedzialności zawodowej przez ratownika medycznego stanowi naruszenie zasady etyki, godności bądź sumienności zawodowej przez działanie, zaniechanie lub zaniedbanie.

Sankcjami z tytułu stwierdzenia odpowiedzialności zawodowej przez ratownika medycznego mogą być upomnienie, nagana, pozbawienia prawa wykonywania zawodu na czas określony, nie krótszy niż 1 roku lub na stałe.

W zakresie orzekania w sprawach o wykroczenia zawodowe zostały uprawnione przez ustawodawcę okręgowe komisje kontroli zawodowej funkcjonujące przy prezydiach wojewódzkich rad narodowych.

Na podstawie uchylonego art. 53 ust.1 ustawy z dnia 22 marca 1990r. o terenowych organach administracji rządowej²⁶ określono, iż zadania i kompetencje wojewódzkich rad narodowych zostały przejęte przez wojewodów.

W obowiązującym stanie prawnym brak jest jednak przepisów, które regulowałyby sposób i tryb działania okręgowych komisji kontroli zawodowej.

Ustawa o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia, pomimo wagi materii, którą reguluje, nie została dotychczas zmieniona przez ustawodawcę i do chwili obecnej, w kształcie sprzed ponad pół wieku jest powszechnie obowiązującym prawem²⁷

W sytuacji, gdy coraz więcej osób wykonuje zawód ratownika medycznego, brak aktualnej regulacji w zakresie odpowiedzialności zawodowej tej grupy zawodowej budzi głębokie zaniepokojenie. Wspomnieć należy, iż od kilku lat trwa dyskusja dotycząca projektu ustawy o niektórych zawodach medycznych i zasadach uzyskiwania tytułu specjalisty w innych dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia²⁸.

²⁶ Dz. U z 1990r. Nr 21, poz.123 ze zm.

²⁷ S. Poździej, P.Guła {w:] Ustawa o Państwowym, op.cit.,s.91

²⁸ Poprzednio projekt tej ustawy nosił tytuł ustawy o niektórych zawodach medycznych. Ustawodawca podjął próbę określania warunków, zasad wykonywania i odpowiedzialności w zawodach medycznych, ze względu na fakt, iż brak jest aktualnie uregulowań dotyczących ww. kwestii w Polsce. Projekt ustawy o niektórych zawodach medycznych i zasadach uzyskiwania tytułu specjalisty w innych dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia znajduje się na stronach internetowych Ministerstwa Zdrowia : www.mz.gov.pl

W art. 56 projektu w/w ustawy określono, iż osoby wykonujące zawód medyczny podlegają odpowiedzialności zawodowej za naruszenie przepisów o wykonywaniu zawodu medycznego.

Natomiast zasady wykonywania zawodów medycznych zostały uregulowane w rozdziale III projektu ustawy. Do zasad wykonywania zawodów medycznych można m.in. zaliczyć: wykonywanie zawodu zgodnie z aktualną wiedzą i umiejętnościami niezbędnymi do wykonywania tego zawodu oraz z należytą starannością lub też zgodnie z poszanowaniem intymności i godności osobistej pacjenta

O odpowiedzialności zawodowej ratownika medycznego orzekać będzie Komisja Odpowiedzialności Zawodowej działająca przy Ministrze Zdrowia.

W art. 85 ust.1 projektu ustawy przewidziano, że sankcjami za przewinienia mogą być upomnienie, nagana, kara pieniężna, zawieszenie prawa wykonywania zawodu medycznego na okres od 6 miesięcy do 3 lat bądź też pozbawienie prawa wykonywania danego zawodu medycznego.

Wspomnieć należy, że kara pieniężna może być wymierzana wysokości od jednokrotnego do trzykrotnego minimalnego wynagrodzenia za pracę.

V. UWAGI DE LEGE LATA ORAZ DE LEGE FERENDA

Jak wynika z przedstawionych rozważań obowiązujące przepisy w zakresie statusu oraz wykonywania zawodu, jak też odpowiedzialności zawodowej ratownika medycznego nie są dostosowane do funkcjonowania systemu ratownictwa medycznego.

W sytuacji, gdy coraz większa jest grupa zawodowa ratowników medycznych, należy zwrócić uwagę na brak odrębnej regulacji określającej status zawodu ratownika medycznego, jak też obowiązujący dualizm w zakresie uzyskiwania kwalifikacji uprawniających do wykonywania zawodu.

Wątpliwości budzi również ujednoczenie uprawnień ratownika medycznego niezależnie od posiadanego wykształcenia, czy też nieokreślenie zasad nadzoru lekarza systemu ratownictwa medycznego nad określonym zakresem czynności ratownika medycznego.

Uwagi kieruję również w zakresie obowiązujących przepisów dotyczących odpowiedzialności zawodowej ratowników medycznych, które uległy dezaktualizacji.

Jedną możliwością jest więc zakończenie prac legislacyjnych nad projektem ustawy o niektórych zawodach medycznych i zasadach uzyskiwania tytułu specjalisty w innych dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia, w której dokonano by odrębnej regulacji w zakresie wykonywania zawodu oraz odpowiedzialności w zawodzie ratownika medycznego.